

PAXTA CHIGITI IFLOSLIGINI MOMIQ SIFATIGA TA'SIRINI O'RGANISH

Sarbarov Xusanboy Nurmamat o'g'li,

Qadam Jumaniyazov

Namangan muhandislik-texnologiya instituti

Annotatsiya

Ushbu konferensiya materialida vintli konveyerni takomillashtirilgan konstruksiyasini ishlab chiqish jarayoni aks ettirilgan bo'lib, tadqiqot natijalariga binoan vintli konveyer qobig'ini yarim silindr qismini paxta chigitlarini tashish jarayonida ajralib chiqayotgan chiqindilarni tashqariga chiqarishni samarali amalga oshiruvchi, turli yuzaga almashtirish tavsiyasi ishlab chiqildi.

Tayanch so'zlar: vintli konveyer, linter, paxta chigiti, aralash chiqindilar.

Paxtani dastlabki qayta ishlash texnologik jarayonida uni chiqindilardan tozalash samaradorligini oshirish masalalari muhim o'rin tutadi. Bu yo'nalishda paxta va tolani tozalash jarayonini tadqiq etish bo'yicha katta hajmdagi ishlar bajarilgan va natijada qator yangi va takomillashtirilgan texnologik mashinalar va qurilmalar ishlab chiqilgan bo'lib, ularni ishlab chiqarishda qo'llanilishi, umuman olganda, paxta tozalash sanoati ishlab chiqarilayotgan maxsulotlar sifatiga bo'lgan talabni qondiradi. Shu bilan birga, paxta chigitini chiqindilardan linterlashdan oldin tozalash masalalariga, bizning nazarimizda, oxirgi vaqtlarda tadqiqotchilar tomonidan yetarlicha, e'tibor qaratilmay kelinmoqda. Linterlashdan oldin paxta chigitini tozalash jarayoni samaradorligini oshirilishi olinayotgan momiqni, qo'shimcha chiqindilarni kamayishi hisobiga, sifatini oshishiga olib keladi va bu qator tadqiqotlar bilan tasdiqlangan.

Ma'lumki, olinayotgan momiq sifatini, undagi chiqindilar miqdorini kamayishi xisobiga, yaxshilash uchun tavsiyalarga ko'ra chigitlar pnevmatik va mexanik tamoyilda ishlovchi linterlashdan oldin tozalagichlarda ketma-ket tozalanadilar. Ammo, paxta tozalash korxonalarida bunday chigit tozalagichlardan juda samarasiz foydalaniladi, ba'zi xollarda esa umuman qo'llanilmaydi, bular esa,

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th March, 2025

albatta, olinadigan momiq sifati va chigitlardagi chiqindilar miqdoriga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Yuqoridagilarni inobatga olgan xolda, ushbu tadqiqotlarni maqsadi etib paxta chigitlarini linterlashdan oldin tozalash samaradorligini oshirish. Ularini izlash belgilandi va tadqiqot obyekti sifatida paxta chigitlarini arrali jindan linter tozalash korxonalarida paxta mashinalariga tashishda qo'llaniladigan vintli konveyer tanlab olindi. Vintli konveyerni tanlash sababi-paxta chigitlari massasini tashishda, ularni ilgari xarakatlanishi, tinimsiz aylanishida va aralashishida chiqindilari chigitdan jadal ajralishi kuzatiladi, ammo ajralib chiqqan bunday chiqindilarni vintli konveyerdan chiqib ketishi imkoniyati yo'qligi natijasida, ular yana chigitlar massasi bilan aralashib ketadilar, linter mashinalariga kelib tushadilar, bu esa olingan momiq sifatini pasayishiga olib keladi.

Paxta chigitlarini tashish jarayonida chiqindilardan tozalash imkoniyatini beruvchi vintli konveyer konstruksiyasini ishlab chiqish uchun bir qator shu vaqtgacha ma'lum. Vintli konveyerlar tuzilishi va ishlash tasniflari tahlil etildi va ularni natijasida linterlashdan olinaligan momiq sifatini ta'minlash va paxta chigitidagi chiqindilar miqdorini kamaytirish uchun vintli konveyerni takomillashtirilgan konstruksiyasini ishlab chiqdik va bunda vintli konveyer qobig'ini yarim silindr qismini paxta chigitlarini tashish jarayonida ajralib chiqayotgan chiqindilarni tashqariga chiqarishni samarali amalga oshiruvchi, turli yuzaga almashtirish tavsiyasi ishlab chiqildi.

Taklif etilayotgan vintli konveyer 1-rasmda tegishli qirqimlar bilan keltirilgan. Vintli konveyer quyi qismi yarim silindr shakliga ega va ustidan kopqok 2 bilan yopiladigan qobiq 1 ga ega. Qobiqli quyi yarim silindrik qismi, paxta chigitini tashishda ajralib chiqarilayotgan chiqindilari tashqariga chiqarib borish uchun, teshiklar 3 ga ega. Qopqoq chap qismida kiruvchi teshik 4 ga, qobiq 1 esa o'ng tarafida chiquvchi teshik 5 ra ega. Qobiq ichida vintli val 6 o'rnatilgan. Chiqarib yuborilgan chiqindilarni olib ketish uchun qobiq tagida qiya tarnov 7 o'rnatilgan.

Vintli konveyer quyidagicha ishlaydi: jindan kelayotgan paxta chigitlari massasi qobiq 1 ga qopqoq 2 dagi kiruvi teshik 4 orqali uzatiladiva vint 6 ni aylanishi, uni ishchi yuzalari tomonidan xarakatlanishi natijasida, sirpanish bilan qobiq bo'ylab siljilib, chiquvchi teshik 5 orqali chiqariladi. Ajratilgan chiqindilar qiya tarnov 7 yordamida olib ketiladi.

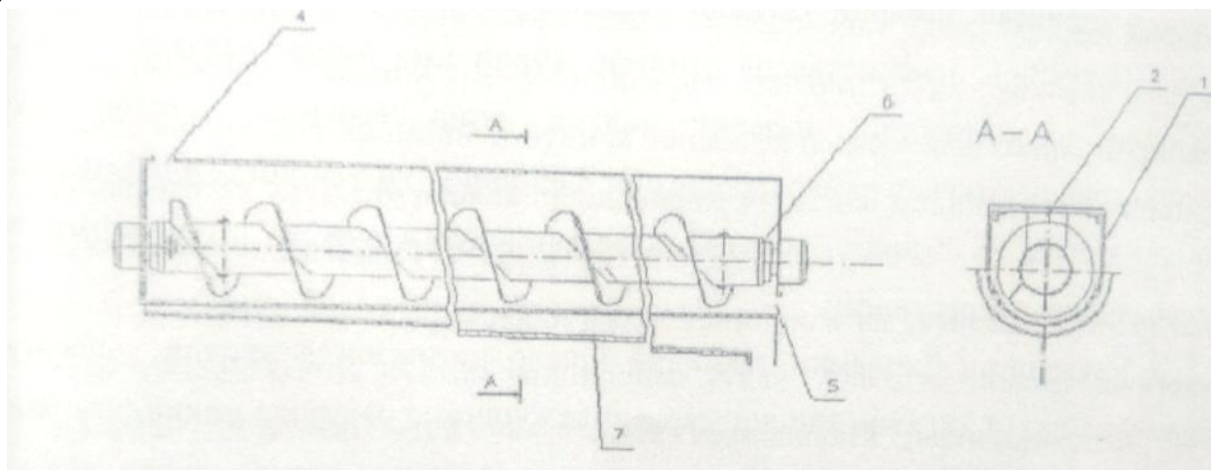
International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th March, 2025

Paxta chigitlarini bunday harakatlanishida ulardan chiqindilar tinimsiz ajralib chiqadilar va qobiqdan, unda teshiklar 3 bo'lgani sababli, tashqariga chiqarib yuboriladi.

1-rasm. paxta chigitini tozalash qismiga ega takomillashtirilgan vintli konveyer. 1-qobiq, 2-qopqoq, 3-to'rli yuza, 4-kiruvchi teshik, 5-chiquvchi teshik, 6-vint, 7- qiya qobiq.

Xulosa qilish mumkinki, paxta va tolani tozalash jarayonini tadqiq etish bo'yicha katta xajmdagi ishlar bajarilgdi va natijada qator yangi va takomillashtirilgan texnologik mashinalar va qurilmalar ishlab chiqildi, ularni ishlab chiqarishda qo'llanilishi, umuman olganda, paxta tozalash sanoati ishlab chiqarilayotgan maxsulotlar sifatiga bo'lgan talabni qondiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Жуманиязов К. Создание системы транспорта и распределения средневолокнистого хлопка по поточным линиям очистки и батареям джинов. Дисс. канд.техн. наук. Т., 1989.
2. Зенков Р. Л.Машины непрерывного транспорта.М.: Машиностроения 1988.
3. Qodirov Y. Q. , Ravshanov D. A., Yunusov O. Q. O'simlik moylari ishlab chiqarish texnologiyasi. O'quv qo'llanma. Toshkent. 2014
4. Davidboyev B. Ko'tarish tashish mashinalarini loyihalash. Darslik. T; O'zbekiston. 2011.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th March, 2025

-
5. Изучения особенности транспортирования хлопка-сырца различной влажности средствами механического транспорта. Отчет ЦНИИХпрома НИР №25 Т., '1968.
 6. Султанов А. Исследование по изысканию оптимальных способов очистки хлопка-сырца от мелкого сора. Дисс.канд. тех. Наук. Т., 1980.
 7. Jo'rayevA., MavlyaviyevM. R., AbdukarimovT., MiraxmedovJ.Yu. "Mexanizmvamashinalarnazariyasi". (Darslik). :